

Palijat meende hij het voorkomen ten eerste te moeten betwijfelen. Mochten zij er al zijn, dan zouden het er slechts zeer weinige wezen. De te Ardjasa woonachtige boscharchitect, die uiteraard ter plaatse goed bekend is, „meent” éénmaal een loop-hoer op Kangean te hebben waargenomen, terwijl door hem op dat eiland nimmer een broedheuvel werd aangetroffen.

Verondersteld wordt, dat naast den mensch de (evenals deze) eierroovende varanen de grootste bedreiging voor deze interessante vogels vormen.

Malang, April '38.

F. J. APPELMAN.

NASCHRIFT. — In den laatsten tijd is er tamelijk veel over de wonderlijke biologie van de Megapodiidae verschenen, het meerendeel van deze litteratuur is in Indië echter niet aanwezig. Wat nu de temperatuur van de nestheuvels betreft, hierover heeft ERNST MAYR (Ornithologische Monatsberichte 38, No. 4, 1930) eenige waarnemingen gedaan. Ook hij komt tot de conclusie, dat de nestheuvels niet dienen tot het verkrijgen van broedwarmte, maar alleen tot bescherming van de eieren. *Megapodius brenchleyi* van de Salomons Eilanden maakt zelfs in het geheel geen nestheuvels, doch graaft de eieren tusschen boomwortels in. MAYR wijst er nu op, dat de bergbewonende geslachten van de Megapodiidae (*Talegallus* en *Aegypodius*) wel degelijk van gistingsbroeie gebruik maken.

Bij *Aegypodius* schatte hij de temperatuur ± 80 cm onder de oppervlakte van den heuvel op $50 - 60^\circ$ bij een lucht-temperatuur van $15 - 19^\circ$ C. Volgens MAYR is *Megapodius* wel gedwongen in het laagland te broeden, omdat deze de broedkunst van zijn verwanten niet meester is.

Een ander punt is het voorkomen van *Megapodius* op Kangean. Inderdaad wordt deze vogel in verschillende faunalijsten voor het hoofdeiland opgegeven en in ieder geval heeft PRILLWITZ 2 exemplaren op Kangean geschoten (HARTERT: Novitates Zoölogiae Tring 9, 1902). Dat ze er niet broeden is zeer goed mogelijk, gezien de voorkeur, die *Megapodius* heeft voor kleine eilandjes voor de kust als broedterrein.

v. B.

LIMNOCHARIS-VRUCHTEN

Men zou het de Redactie niet euvel kunnen duiden, als ze in dit tijdschrift af en toe eens oude stukken opnam. Immers, weinig lezers van nu zullen de eerste jaargangen kennen en daarin werden juist vele der meest algemeene planten besproken, die voor den lezer eigenlijk meer belang hebben den zeldzaamheden uit Boeroe of zoo.

Het schijnt mij ook om deze reden nuttig eens terug te komen op *Limnocharis flava*, de gele sawahsla, gendjer of etjeng, één der meest gewone sawahplanten. Misschien heeft men op den pasar reeds de plant gezien: bosjes jonge bladeren of jonge bloeiwijzen worden daar als groente verkocht. Wellicht zijn voor sommigen de foto's van nut, omdat ze hen inlichten over waargenomen drijvende zilveren partjes, die netjes uit vruchten gesneden schijnen door onbekende handen.

BACKER wijdde aan deze plant in jrg. I een uitvoerige beschouwing (blz. 129 — 135). Deze is wat „sappigheid” betreft onverbeterlijk — wat schrijft men tegenwoordig taai! —, maar de inhoud maakt een wijziging noodig.

Het feit alleen, dat de sawahsla zaden voortbrengt, is reeds de moeite van het vermelden waard. Immers, de plant is hier ingevoerd (kort vóór 1870) en bovendien plant ze zich in sterke mate ongeslachtelijk voort, doordat de bloeistengels omvallen en wortelschieten. Beide omstandigheden op zich zelf reeds zijn bij vele planten reeds voldoende geweest om tot steriliteit te leiden.

Zooals het bij een goede moerasplant te verwachten is, worden de zaden door

het water verspreid. Volgens BACKER (l.c., blz. 134) drijven de zaden gemakkelijk en gaan ze zóó met het water mee. Dat is nu in Bandoeng niet het geval. Zeker, als de zaden voorzichtig op het water gestrooid worden, blijven ze drijven, maar dat doet tenslotte een vette naald ook; bij beweging van het wateroppervlak zinken ze echter al gauw. In fig. 1 ziet men reeds alle vrijgekomen zaden gezonken na het in het water gooien der vruchtjes.

Hoe is de zaadverspreiding dan wèl?

De „vrucht” bestaat uit een groot aantal samenhangende platte vruchtjes, die een bolvormig complex vormen (zie fig. 6 en 7 bij BACKER). Bij rijpheid laten ze van elkaar los, zoodat een aantal partjes ontstaat als bij een mandarijntje, dat schoongemaakt is. Deze zilverachtige partjes drijven goed. In fig. 1 ziet men er rechts bij den rand nog drie samenhangen.

De buitenkant van den vruchtwand is groen en dik, de zijanten der partjes zijn vliezig en dun. Deze zijanten zijn in het dunne centrale gedeelte der vruchtjes, waar ze tegen elkaar aan liggen, niet

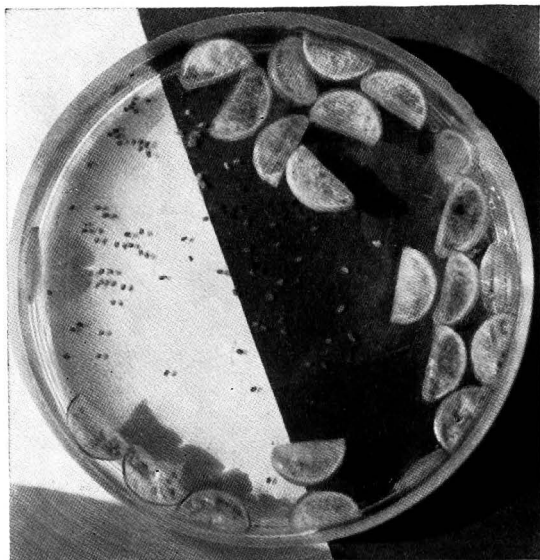

Fig 1. Vruchtjes van *Limnocharis*, sinds kort drijvend op water. foto v. d. schr.

samengegroeid of wel ze hebben elkaar losgelaten. Zodoende heeft de vrucht hier een open spleet. Bij pas losgemaakte vruchtjes is deze spleet zeer smal, practisch dicht, zoodat de zaden opgesloten blijven. Die zaden, die er toch uit mochten ontsnappen, komen vlak bij de moederplant onder water, want de bloeistengel met rijpe vruchten is naar beneden gebogen en duwt de vruchten in het water. De vruchtjes bevatten bij het loslaten dan ook meestal wel water, doch geen lucht.

Fig. 2 stelt de vruchtjes voor na 3 dagen drijven. Ze zijn bijna geheel gezonken en de vorm is anders geworden. Ze zijn korter en breder dan vroeger, doordat het dikke, groene deel zich sterker gekromd heeft. Door deze kromming zijn de zijwanden opzij gesprongen en is de spleet ertusschen wijd-gapend geworden. Door deze zeer eenvoudige inrichting

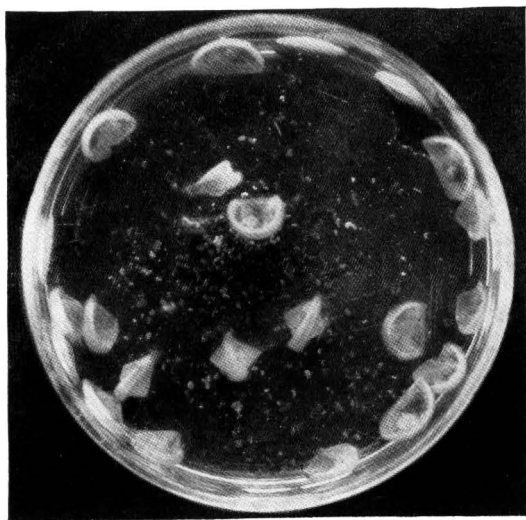

Fig. 2. Vruchtjes van *Limnocharis*, reeds eenigen tijd op het water drijvend. [foto v. d. schr.]

worden de zaden vanaf den 3den dag uitgestrooid. Ze komen onder water vrij en zinken onmiddellijk, daar de opening onveranderlijk naar beneden wijst.

Na enkele dagen langer drijven zijn de vruchtjes geheel leeg en na een goede week hebben ze hun ouden vorm weer hernomen, met platte zijwanden en gesloten

spleet — doch ze zijn leeg en niet meer zilverachtig. De kromming van het groene dikke deel was blijkbaar een actief proces, dat bij het sterven weer verdween.

De zaden zijn weinig zwaarder dan water en zouden dus door strooming onder de oppervlakte wel verder verspreid kunnen worden.

In aansluiting hierop wil ik er even op wijzen, dat de laatstgenoemde methode (de verspreiding van gezonken vruchten) wel eens duidelijk van belang kan zijn.

Ik verzamelde eenigen tijd lang het slib uit de goten achter het Lyceum. Als dit op hoopen gegooid werd, schoten er altijd rijst- en tomaat-planten uit op. In fig. 3 ziet men hoe buitengewoon veel zaden in het slib aanwezig waren. Drijvend zijn de laatste er stellig niet gekomen, want ze zijn zwaarder dan water en de eerste zullen zeer waarschijnlijk niet ter plaatse gezonken, doch met het slib mee gespoeld zijn, daar de stroom in de goten vrij sterk is en gewone drijvende zaden niet aanwezig

Fig. 3. Rijst- en tomaat-planten opschietend uit
foto v. d. schr.] het slib van een goot.

waren. De tomaatzaden stammen waarschijnlijk uit menselijke uitwerpselen. De rijst moet wel van sawah's afkomstig zijn.

Over de natuurlijke verspreiding van *Oryza sativa* is niet zoo heel veel bekend, maar men neemt meestal aan, dat de vruchtjes drijven op de kafjes, die lucht omsloten houden.

De éénige methode is dit toch misschien niet!

Bandoeng.

L. VAN DER PIJL.

TWEE SNIPPEN

Eind Februari van dit jaar ontving het Zoölogisch Museum te Buitenzorg van Dr W. F. DE PRIESTER te Tandjong Priok een exemplaar van de Swinhoe's Snip (*Capella megala* [SWINH.]), door hem geschoten bij de dessa Pasar Toendjang (halverwege Batavia en Serang). Deze voor Java zoo zeldzame trekvogel werd hier in 1928 voor het eerst geschoten door J. OLIVIER en door SIEBERS in „Treubia” (1929, pg. 147) vermeld. De balg bevindt zich eveneens in het Zoölogisch Museum te Buitenzorg. Voor zoover mij bekend is, was sindsdien *C. megala* op Java niet meer gesignaleerd.

Oppervlakkig lijkt het dier vrij veel op de gewone Javaansche watersnip (*Capella stenura* [BP.]), zoodat het best mogelijk is, dat het wel eens aan de waarneming ontsnapt. Op Malakka is *C. megala* geen ongewone verschijning. Hij komt daar in October, om in eind Maart weer naar zijn broedterrein in Noord Mongolië te vertrekken.